

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

8. Nanchinens. Christ. virtus templum aedif.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

mae totius iactura fieret. Optatis igitur exclusi maioribus Patres cepto demceps institere, neque clam penitus, nec tanta in luce, ut de se rumores spargerent nocituros: ferebantque religiosae operae non pœnitendos fructus, si minus numero; dignitate saltem, & nobilitate personarum, in quo partem obtinuit non parvam Doctor Paulus, quod & pietatis ardore industrio, Literatos excelsi nominis ad Patres perduceret à quibus diuina solidè edocti sacris fontibus tingebantur, & sanctimoniam cum priuatim suam, tum domesticam exemplis, quam profitebatur legem valide prædicaret, castimonia præsertim & demissione sui, duabus inter Sinas tam peregrinis dotibus, quàm carum auctoris, & magistra lex Christiana: iungebat his patrocinia, & subsidia miserum & pauperum; plebeios tumultus, & Magistratum infestationes quibus conflabantur Christiani, auctoritate, precibus, gratia magnarum amicitiarum denique sedabat; cumque illum Deus in diuinis, stylo illo suo sublimi & grandi clarè ac proprie explicando singulari donasset ingenio nihil vquam nostri dabant in publicum, quod Pauli censura non probasset. Quem si tunc Deus in Colai gradu à quo proximè aberat locasset, omnino statuerat eò Regem adducere, ut de immortalis animi salute audiret, sperabaturque agente spiritu increato, ex semibestia, in verum hominem reditorum foreque ingens inde miraculum, ut absque miraculis Sinarum imperium Christo subderetur. Tunc mecum, aiebat, Patres, religio, Christus, paradisi, Orbis totus triumphabant, ceterum Pechini die cuiusvis hebdomadae sexto docebantur fideles Christi vitam mortemque meditari, & quotidianis virtutum profectibus seipsum fieri meliores; pueri his quot hebdomadis credendi rectè & agendi præceptionibus instituebantur, quæ ex vitæque disciplina prodibant virtutes heroicæ, illustriæque illorum monumenta, paupertatis voluntariæ, amoris erga inimicos, propugnatae viriliter aduersus aurum, & inopiam egenæ castitatis, aliæque fortia & rara, sed reliquis per Sinas stationibus nostris communia.

Hac tamen Christianitate Longobardus Inspector, Nanchinensem agnoscit gloriosorem, fidelium numero Mandarinorum beneuolentia diuinæ legis æstimatione: erant hi fructus laboriosæ solertia, vni Vagnonij sociorum altero Sciamhaium, Hancem altero profectis. At huic eius animorum ædificio æterno, præmittenda est fabrica materialis templi, quod illic religio possessionem iniuit iuridicam mansuræ habitationis, illi non imparem, quæ seclæ aut illic vernacula, aut sacellis quindæcim ius noctæ ciuium fruebantur. Primam fabricæ huius cogitationem Vagnonio Mandarinus tres indidit, vehementer hortati ut Magistratum prompta sibi beneuolentia vteretur; excusantique ingenuè suam egestatem, quotidiano etiam victui agrè necessaria suggerentem; ex his vnus Doctor Leo, templo solum emit; primam ædificii partem duo alij extulerant, promouit certè sua manu opus, eius auctor & dominus, & benignitatem quoque idololatrarum in illud contulit. En autem inter hæc aduunt Pechino à Patribus literæ quibus Vagno

7.
Mandarin
Neoph. vir-
tutes exim.

7.
Epistolam
Neophyt.

8.
Nan hinc f.
Christi
templum
ædif.

nium grauer deturbant ab illo opere, nisi ex assensu legitimi tribunalis, neque nos tam firmis haerere radicibus quàm posset leuis vnus legis transgressio, grandem nobis poenam accerere. Probatunt Patrum conuicam cautionem amici Mandarini, sed assensum illum impetrandum rei alterius petendæ specie, sic esse stylium curiæ Sinenis vt oblique petatur & dissimulanter, quod directò postulatam conuicit fore obtentu difficile. Postulata est ergo suppliciter immunitas in perpetuum a iure annuo, quod sicco pendebant domus quinque, ad extruendum Domino cœli templum, solo æquatæ concessaque est prolixo diplomate, cui intercedere ausi coactotes, de subdola illa priuati iuri occupatione plagas publicè retulere, nos verò alterum, & tertium, priori expressius diploma, quo illa immunitas prædicabatur data ob constituendum Domino cœli templum. Huc Præses Coliorum (qui Regis sunt admonitores) ætate ac morum integritate venerandus, absenti Vagnonio, & legi quam docebat (præter amplissimum diploma) laudes attribuit quibus non posset ampliores ardentissimus Christianus: eius colloquium expetit, conuiuiam adhibuit, & inter multos eiusdem Ordinis sapientes, primo ad mensas loco honestauit. Templi materialio Sinenis partim muro surgebat; partim lignei septi commissura; designatio verò ex Europæ architectonica, quam longè Sinesi pulchriorem magno statim concursu ciues frequentarunt. Vicini tamen ad tribunalia vario strepitu detulere, quod officeret eorum luminibus & umbram domibus faceret; illinc bonam fortunam ad eorum fenestras aduolantem, offensuram ad proceritatem ædificij, & retrò agendam; hinc umbram illius, de cœli aspectu infelici, fore illorum domibus omniosam: contendebant ergo secari medium debere. Vagnonius sanando delirio verba, & operam perdebat, vnus ex delirantium Magistris, viarum experientia famosus quibus bona, & mala in domos subeunt, tumultum sedauit, & rem totam confecit; interrogatus, eius templi, quam latè se damna porrigerent, respondit, à templo bonorum omnium auctoris, & cœli stium Domini, nihil mali trahendum; bonum omne sperandum, eiusque umbram futuram domibus pro tutela ita futuri vnus sapientia opportuna; multis stultitiam ademit. Sed validior alium tamen breuior exagitauit insania, spectanti de fenestra, obiecta est oculis marmorea crux templi frontem exornans, resilit velut ab aspectu draconis inuolantis, fenestram occludit, Christianum amicum adit desperabundus & ciulans, & funesti signi lethales influxus per fenestræ rimas penetraturos domum vociferans; cui Christianus quid erox esset, quid Crucifixo deberent homines, quibus nos eripuisse malis, quàm infinita bonorum æternorum felicitate cumulasset, vbi explicuit; repente erucis amore incensus Christianum se esse professus est, infortunij metu, spe læta deterso faustitatis quam exinde à cruce, impatienter expectauit, multoque tùm confidentiùs eum inuentæ Crucis beatissimo die consecratum est Deo templum. Solenne Sius est nouam habitaturis domum non tantùm momenta legere quæ

fortunissima somniant, sed laciniosa præterea inanum Rituum obferuatione, auerruncate ab ea omne infortunium, & sub eodem secum recto beatitatem vitæ perennaturam in æuum accerere; Æquum putarunt Christiani, nec vetare Vagnonius; potuit, piè in templo nouum vsurpare, quod suis in domibus superstitiosè Ethnici vsurpabant, in quo id vnum in commune spectarunt, vt denuntiarent vbi vniuersæ, Dominum cæli, eiusque præcones habere publicum in ea templum festa igitur in veste procedunt, & longis ordinibus, variorum sonorum multa distinctis symphonia, urbem qua erat maximè celebris obueunt, prælatis effusa copia in vsum templi donariis, quorum religiosam largitatem etiam Ethnici, sed magis ferentium & supplicantium collectam modestiam mirificè laudant. Dedicari honos & fama templi creuit paulò post duabus tabulis elegantissimi, ornatus quatum in altera hæc epigraphæ legebatur *Templum cultui diuino sacrum*, in altera *Domus Literarum magni Occidentis*. Has non ita pridem baptismo tinctus, ex Principibus Mandarinis splendido miserat comitatu, templi & ædium foribus appendendas, quod honoris genus apud Sinas reuerentiam loco addit, auctori tabulæ æqualem, cuius etiam in eadē ce nomen habet adscriptum, Patres tam illustres ad Christianismi gloriam priuilegij extare voluerunt æternam memoriam, saxea in templo lamina his verbis incisam. *Nanchini, aula veterum Regum Sinesium Patres Societatis Iesu posuerunt, & Deo Optimo Maximo priuatum templum publice dedicauerunt*. His etsi magnoperè reficeretur Patrum labor; at multò iucundiùs & copiosius, sanctis Neophytorum profectibus; obtentum certè diuinæ gratiæ ingens erat homines modo tarpitudinum omnium demersos cœno, tam repenti ab omni non vitæ solùm & cupiditatum, sed cogitationum, atque imaginum fœditate abhorretere, ut post alterum, & tertium mensē confitentes, vix Sacerdoti possent subiicere quod possent absoluerē, quanquam in mercimoniis, & negotiis verterentur, & in promiscua exemplorum impudentium fœditate virtutum autem supra vsum communem edita dedecora, molestum sit legere, quia longum, nec ad legentium saluam satis nouum; paupertatem extremam, sed insontem, & lucra improba calcantem; misericordiæ utrobique animis atque corporibus, impensa subsidia, sollicitis alienæ sollicitum, & strenuum studium; nominatim verò infartium quos erat ex vitæ limine præceptura mors sempiterna, nisi Christi baptismus liberasset, cæteraque eiusdem feruidæ charitatis. Vrbe sibi trifariam diuisa Patres, Neophytorum totidem erudiebant cœtus, ne suspicionum umbras præberent Mandarinis; si ad templum nostrum simul omnes vidissent confluere; quartus nihilominus peculiaris, apud nos cogebatur cœtus, sublimioris disciplinæ, qui nuntantes in fide, à Christianis moribus deuos; morbo, & miseris afflicto indagarent, suaque tum ope, tum Patrum inuarent; vix æquè ad Christianismi admiratione idololatrias perstringebat, vt ille præstantium hominum

hominum ad ægros humilis aditus, cui nihil simile suis in sectis ob-
 seruarent: ad hæc dabatur opera ut iidem sodales in occasiones sub-
 itas in promptu tenerent; modum formamque ritè baptizandi, nam
 magno numero censerent quibus pronius nihil erat quàm Chri-
 sto credere, & baptismo tingi; sed tenebantur vinculis pessimæ con-
 suetudinis, & imbecillæ voluntatis quæ mortis vicinæ validiori metu
 dissoluta exhibebant illos baptismo idoneos. Optassent complures
 Christi legem integrè persuasi, ethnice viuere, & mori Christianè:
 opem rebus afflictis nostro in templo implorabant, referebantque
 prodigiosis subindè curacionibus; nec omittebant postea debitas bene-
 ficio gratias, sed iubebant filios ad Christi Saluatoris effigiem orare,
 illamque accensis facibus & odoro suffitu venerari. Discreuit tamen
 Nanchini hoc anno 1622. seruos suos ab alienis Deus. Grassans enim
 Boa pestiferis papulis, pænè omnes necauit Ethnicorum infantes, Chri-
 stiani suos, aquæ lustralis haustu exiguo seruauerunt. Magnam quidem
 illuc iacturam fecimus, Chiutaisi Ignatij morte, cui profectò debet
 quamplurimum & Societatis & Christianismi per Sinarum Regnum
 fundatio. Ciamicij oppido tractus Nanchinensis piè vitam clausit,
 quam ab Exercitijs S. Ignatij, ex principiis æternis daxerat innocen-
 tem: multos huic nobis Deus substituit in magnum fidei splendorem.
 Vnum cuius maiores armorum gloria nobilitauerat pellendis barbaris
 extra Sinas, octogenario proximum; & tunc etiã suorum dignitate
 illustrem; huic Vagnonius ex baptismo, Pauli indidit nomen, Deus de
 Pauli in Christum amore, & præclaro exemplo partem non minimam,
 alterum Hiu Ioannem, eius aulæ Cancellarium; & Cham Thomam
 Doctorem, inter admonitores Regis, Magistratum gerentem, olim
 Riccio carum, & mente Christianum; tunc ita in omnes à Vagnonio
 versatam partes ut de vxoribus duabus alteram ad suos remitteret, al-
 teram sibi honestis nuptiis copularet. Auctoritatem Christiana legis
 huius vici claritas in tantum extulit, ut præter plurimos omnis Ordinis
 Literatos tractura fuerit tres eius Collegas, omnesque Taolios
 qui supremus est eius aulæ Senatus, nisi polygamos inolita retinuis-
 set velania, quidam tamen ex ijs lustrandos baptismo filios dedere; con-
 uulere nonnulli ad templi fabricam. Christianismo fauerant vniuersi.
 Hæc dum secundis aguntur statibus inter nobiles Nanchinen-
 ses; auxit pariter in luce populi, sacrae fidei nomen confidentia stoli-
 da Ciacumorum, (constat ea secta ex idololatriis) qui aut indignati
 Deos suos comburi aut verecundati eorum contemptum, ausi sunt cer-
 tamine publico cum lege Christiana idololatriam committere, serua-
 tum huc vsque ab aduenis ad vitandos tumultus silentium, interpreta-
 ti dissidentiam, & timiditatem; nunc sua prouocatione, ius defensionis
 cum nobis imponerent. Fuit pleno utrimque æmularum auditorio
 disputandum. Producere illi Theologam suorum turbam: nostri fra-
 trem nostram Sinensem solum, sed pridem exercitum ad fallacias eo-

9.
 Infantes
 aqua lustr.
 sanant.

10.
 Chiutaisi
 Ign. mors
 pia.

11.
 Frater ex
 nostris The-
 ologos idol.
 expugnat.